kavatsetud uuendusi kohtu alal. Tähtis uuendus oli, et mõisaomanikkude jurisdiktsioon nende talupoegade suhtes piirati »kristlikus tagasihoidlikkuses« jagatava kodukaristusega (Verbesserte Ordinanz). — Kirikuoludes püüdis S. samuti parandusi läbi viia, mida oli ka hädasti vaja. Liivimaa superintendent Hermann Samson (vt. Samson v. Himmelstierna), kes oli kun. Gustav Adolf'i truu teener, kuid kelle vastu tugev opositsioon oli tekkinud, oli küll juba mõned aa. teotsenud, kuid polnud suuremaid tagajärgi saavutanud. Ka S. sattus Samson'iga vastollu ja neil oli raske koos töötada. Juba oma tegevuse algusest saadik plaanitses S. üldkonsistooriumi asutamist kuninga poolt kavatsetud *Consistorium generale* eeskujul ja suutis ka selle oma kavatsuse täide viia. 18. II 1633 anti välja »Königl. May:t zur Schweden Consistorial und Visitation Ordnungh wie es in Liefland hinfüro zu halten«, mis esialgset iseloomu omades valmistas ette Liivimaa jaoks a. 1634 antud konsistoriaalmäärust. Konsistoriaalmääruse järgi seati sisse *Consistorium generale ecclesiasticum*, millesse peale ilmliku presidendi liikmeina kuulusid superintendent, 3 ilmlikku ja 3 vaimulikku assessorit ning kirjatoimetaja. Ülemkonsistoorium, mis pidi Tartus koos käima ja igal suvel 1 kuu töötama, oli kõrgem instants kiriku jurisdiktsiooni alal ja võidi sellest nagu õuekohtustki apelleerida kuningale. Konsistoriaalmääruse järgi töötas 2 alam-konsistooriumi Riias ja Tartus; nad koostusid asehaldurist, praostist ning ühest ilmlikust ja vaimulikust liikmest. — Sama tähtsad uuendused võeti S. ajal ette koolikorralduses ja kõrgema hariduse alal. Juba suvel 1630 asutati Tartus triviaalkool, mille jaoks, kui vastav teade on õige, määrati 3 õpetajat. 18. VIII s. a. kutsuti S. kirjaga ellu Tartu gümnaasium, 3 teaduskonna ja 8 professoriga, milles pidi antama õpetust peale suurte kultuurkeelte ka eesti, läti ja ingeri keeles. Ka pidi gümnaasiumiga ühenduses asutatama konvikt, kus üli- ja kooliõpilased odavasti saaksid elada. Järgm. a. asutati Tallinna ja Riia gümnaasium umbes sama kava järgi nagu Tartus. Otsustades Tallinna gümnaasiumi asutada olid kuningas ja Liivimaa kindralkuberner vist ette näinud, et Tartu gümnaasium tuleb muuta ülikooliks, ja seda silmas pidades tahtis S. juba suvel 1631 Tartu asutada trükikoja ülikooli ja õuekohtu jaoks. Alles järgm. suvel, 30. VI 1632, kirjutas kun. Gustav Adolf alla ülikooli asutamiskirjale, kuid juba aprillis on esimesed üliõpilased immatrikuleeritud. Esimeseks kantsleriks määratud, avas S. ülikooli pidulikult 15. X 1632, mil S. noorem poeg, vabahärra Jakob S. (vt.), valiti ülikooli esimeseks rektoriks *(rector illustris)*. Juba järgm. a. suvel lahkus S. Liivimaalt, rutates Rootsi, et osa võtta riigivalitsuse korraldamisest Gustav II Adolfi surma järel ja soovides saada üheks riigi eestkostjaks. See soov siiski ei teostunud ja S. pidi leppima Göta õuekohtu presidendi kohaga, mis ametis ta oli kuni surmani. Täitnud mitmed diplomaatilised ülesanded, nagu Taanis, Hollandis ja Inglismaal Rootsile õnnetu Nördlingeni lahingu järel, oli S. Axel Oxenstierna'ga (vt.) Brömsebro rahu sobitajaid ja suri rahuläbirääkimiste algusel Söderåkra's Brömsebro lähedal 25. III 1645. — S. on kõige silmapaistvamaid Liivimaa kõrgemaid võimukandjaid, kelle töö on sügavad jäljed jätnud Liivi- ja Eestimaa ajalukku.

Nord. Familjeb.; T. Berg, J. S., hans ungdom och verksamhet under Karl IX. regering (1920); Richter II; F. Laestadius, Beiträge zur Kunde d. Organisation d. Livländ. Gerichtswesens durch J. S. (B. M. 44.); E. Hj. J. Lundström, Bidrag till Livlands kyrkohistoria (1914); G. v. Hansen, Geschichtsblätter des revalschen Gouvernements-Gymnasiums (1881); P. Sondén, J. S. och Oxenstiernorna (Sv. Hist. Tidskr. 1900). *A. R. C.*

SKYTTE, Karl Gustav, vabahärra, sõdur, sünd. arvat. 1650-date aa. alul ooberstipojana, teenis Rootsi vägedes ja astus a. 1672 Prantsuse teenistusse. A. 1675 või 1676 sai ta Rootsi kun. Karl XI-da kindral-adjutandiks, a. 1677 ooberstiks. Olnud Kristianstadi ja Landskrona komandandiks Rootsis ja juba sõjateenistusest vabastatud, kutsuti ta a. 1697, mil kindralkuberner E. Dahlberg (vt.) hakkas suuremat tähelepanu juhtima Liivimaa kaitseküsimusele, Tartu komandandiks, mis kohale ta jäi kuni Tartu langemiseni venelaste kätte juulis 1704. Tartu linna ja lossi kangelaslik kaitsmine, mis kutsus välja tsaar Peetrigi suurima imetluse ja võimaldas S.-le saavutada kasulikke allaandmise tingimusi (neid ei täidetud venelaste poolt siiski täpsalt), on S. nime teinud õige tuttavaks. Linna langemise kohta on S. kirjutanud aruande, mille originaal Rootsi riigiarhiivis ja mis ka trükitud (Karolinska krigares dagböcker XI, a. 1918). Rootsi tagasi jõudnud, sai S. a. 1706 kindralmajoriks, 1709 Skåne asekuberneriks ja 1716 kuberneriks. Vabahärra seisusse tõstetud a. 1715 ja jalaväe kindraliks saanud 1716. a., suri ta 11. VI 1717 Malmös Rootsis. S.-lt on end. Riia kuberneri arhiivis (praegu Tartu Keskarhiivis) säilinud suur hulk kirju tema komandandi-ajast Tartus, mis tähtsal määral valgustavad Põhjasõja aegu ja S. suhtumist Liivimaa kaitseküsimusse.

A. Lewenhaupt, Karl XII:s offi-